

Ресурсний підхід в здоров'язберігаючій системі підготовки майбутніх учителів

Микитюк С.О.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Анотації:

Розкрито механізми реалізації ресурсного підходу в організації педагогічної освіти. Визначено шляхи забезпечення валеологічності педагогічної підготовки, а саме: критерії оцінки узгодженості соціального замовлення і потреб особистісного професійного розвитку, способи втілення завдань концепції педагогічної освіти за ресурсним підходом. Конкретизовано способи збереження і зміцнення здоров'я майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Зазначається, що ресурсний підхід об'єднує вимоги до компетентності вчителя, забезпечує врахування вікових особливостей організму учня і періодів становлення особистості учня і вчителя. Ресурсний підхід дає змогу врахувати специфіку праці та рівня знань, умінь і навичок кожного учня. Ресурсний підхід гармонізує актуальні аспекти комплексу сучасних наукових підходів до виховання учнів та професійної підготовки майбутніх учителів.

Микитюк С.А. Ресурсный подход в здоровьесберегающей системе подготовки будущих учителей. Раскрыты механизмы реализации ресурсного подхода в организации педагогического образования. Определены пути обеспечения валеологичности педагогической подготовки, а именно: критерии оценки согласованности социального заказа и потребностей личного профессионального развития, способы воплощения заданий концепции педагогического образования по ресурсному подходу. Конкретизированы способы сохранения и укрепления здоровья будущих учителей в процессе профессиональной подготовки. Отмечается, что ресурсный подход объединяет требования к компетентности учителя, обеспечивает учет возрастных особенностей организма ученика и периодов становления личности ученика и учителя. Ресурсный подход дает возможность учесть специфику труда и уровня знаний, умений и навыков каждого ученика. Ресурсный подход гармонизирует актуальные аспекты комплекса современных научных подходов к воспитанию учеников и профессиональной подготовки будущих учителей.

Mykytiuk S.A. Resource approach in providing health-saving process of future teachers training. The mechanisms of realization of resource approach are exposed in organization of pedagogical education. There were defined the ways of providing health-saving teacher training, namely: assessment criteria of adjustment of social order and personal professional development needs, means of implementing the tasks of pedagogical education concept according to the resource approach. The methods of maintenance and strengthening of health of future teachers are specified in the process of professional preparation. It is marked that resource approach unites requirement to the competence of teacher, provides the account of age-dependent features of organism of student and periods of becoming of personality of student and teacher. Resource approach is given by possibility to take into account the specific of labour and level of knowledge, abilities and skills of every student. Resource approach harmonizes the actual aspects of complex of the modern scientific going near education of students and professional preparation of future teachers.

Ключові слова:

ресурсний, підхід, педагогічна, освіта, валеологія, духовне, здоров'я.

ресурсный, подход, педагогическая, образование, валеология, духовное, здоровье.

resource, approach, pedagogical, education, valeology, spiritual, health.

Вступ.

Стрімкий розвиток міжнародних зв'язків, соціально-культурних і економічних відносин, інтеграційні процеси, що відбуваються в світі, прагнення України стати повноцінним членом європейської та світової спільноти визначили зміну цільових орієнтирів професійної освіти. Ці модернізаційні перетворення стосуються і аспектів підготовки майбутніх педагогів, як активних особистостей, здатних продуктивно використовувати внутрішні і зовнішні ресурси та забезпечувати функціонування національної системи виховання у світлі освітніх реформ. Сучасна педагогічна практика потребує вчителя, зорієнтованого на всебічний і гармонійний розвиток кожного учня, здатного у процесі педагогічної діяльності максимально реалізувати здібності і можливості дітей різного віку засобами особистісних ресурсів, до яких належить цінність здоров'я.

Аналіз державних документів – Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті (2002 р.), Наказу Міністра охорони здоров'я України "Про поліпшення діяльності органів і закладів охорони здоров'я з питань формування здорового способу життя, гігієнічного виховання населення" (1999 р.), Наказу Президента України "Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердженні здорового способу життя" (2002 р.) підтверджує значущість обраної проблеми.

Зусилля сучасної педагогічної науки спрямовані на розробку теоретичних і практичних засад фізичного виховання і валеологічної освіти молоді, оптимальне

визначення мети, удосконалення змісту, форм і методів фізкультурно-оздоровчої роботи. Так, окремі аспекти організації фізичного виховання і валеологічної освіти в контексті питань соціально-педагогічної діяльності, історії професійної педагогічної освіти розглядали Я. Бельський, С. Єрмаков, П. Єфіменко, Т. Кравчук, М. Носко, Т. Пантюк, Г. Приходько, Є. Приступа, О. Півень, Т. Ротерс, Т. Цюпак, Г. Шепеленко та ін. [5-10]. Практичні та методичні чинники підготовки вчителів до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх шкіл – Н. Башавець, Л. Іванова, А. Полулях, І. Рядинська, Л. Сущенко, Б. Шиян, В. Ялович та інші.

У дисертаційних роботах І. Андрухів, М. Баяновської, О. Винничука, Ю. Жданович, М. Пантюка розкрито окремі питання організації фізкультурно-оздоровчої роботи з молоддю, зокрема становлення й розвиток молодіжних товариств та об'єднань в окремих регіонах України. Однак, вивчення праць указаних авторів, досвід викладацької роботи автора засвідчив, що незважаючи на широку розробленість обраної проблеми, питання реалізації ресурсного підходу в організації педагогічної освіти, забезпечення валеологічності педагогічної підготовки до цього часу не вирішені повною мірою.

Робота виконана за планом НДР Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Метою статті є визначення механізмів реалізації ресурсного підходу в організації педагогічної освіти, конкретизації шляхів забезпечення умов для збереження здоров'я в системі педагогічної підготовки.

Результати дослідження.

Декларацією “Про загальні принципи державної молодіжної політики в Україні” головним напрямом визначено охорону здоров’я молоді, формування в неї глибокої потреби в духовному і фізичному розвитку, проведенні заходів, що забезпечували б збереження здорового генофонду народу України. У цьому вбачаємо визнання на рівні держави цінності здоров’я як ресурсу професійного зростання кожної людини і соціально-економічної стабільності держави загалом.

Варто наголосити на тому, що стан здоров’я сучасної людини залежить не тільки від зовнішніх ресурсів, але й від власного ставлення до нього. Тому необхідне усвідомлення людиною формули життя: “Турбота про здоров’я – обов’язок кожного”. Погоджуємося з висновком Г. Приходько [2] про те, що саме у студентські роки відбувається сприйняття певних норм та зразків поведінки, накопичення відповідних знань та вмій, усвідомлення потреб та мотивів, визначення ціннісних орієнтацій, інтересів та уявлень людини. Процес формування особистості професіонала в період навчання у вищих навчальних закладах обумовлюється, з одного боку, синтезом здібностей, активності та спрямованості особистості, з іншого, – вимогами діяльності, що детерміновані особливостями її змісту, засобами та умовами організації

Професіоналізація підготовки майбутніх педагогів у контексті ресурсного підходу вимагає швидкого і якісного перетворення знань в особистісно-професійне надбання майбутнього спеціаліста, передбачає його креативно-рефлексивне ставлення до своїх можливостей і можливостей вихованців, сприяє неперервному професійному опануванню й удосконаленню умій та навичок, виробленню компетентностей професії. Особистість, послідовно пізнаючи основи професійних навчальних дисциплін, вивчає свої власні ресурси, самореалізується і професійно зростає у процесі тривалої підготовки, набуває досвіду враховувати вікові, психологічні, інтелектуальні особливості учнів у майбутній професійній діяльності. На наш погляд, усі означені вище завдання об’єднує ресурсний підхід до підготовки майбутнього вчителя. Цей підхід базується на ідеях-концептах: гуманізації процесу навчання; гармонізації фізичних, моральних та інтелектуальних якостей особистості кожного учасника педагогічного процесу; здоров’збереження; інтеграції універсальних, спеціальних професійних і загальнопедагогічних знань, умій та навичок; єдності теорії та практики у підготовці майбутнього вчителя.

Дослідження засвідчило, що ресурсний підхід у педагогіці розробляють українські і російські науковці Т. Давиденко, В. Лозова, Т.Цецоріна, Т. Шамова, І. Якиманська та ін. Його визначають як сукупність умов і засобів, необхідних для реалізації потенційних можливостей людини. У контексті нашого дослідження важливим є те, що ресурсний підхід допомагає доцільно узгодити можливості й інтереси суб’єктів навчально-виховного процесу. Він узгоджує зовнішні (засоби й умови навколишнього середовища) і внутрішні індивідуалізовані ресурси особистості на засадах реалізації універсальних ідей людиноцентричності, особистісної зорієнтованості професійної освіти,

забезпечення індивідуальної траєкторії професійного розвитку суб’єкта, позитивного зворотнього зв’язку (як у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі, так і в процесі професійної діяльності вчителя в загальноосвітньому навчальному закладі). І навчання у школі, й підготовка у вищому навчальному закладі мають бути особистісно і соціально відповідними, психологічно комфортними, без перенавантаження, не шкодити здоров’ю, забезпечувати оптимальну динаміку працездатності, добре самопочуття суб’єктів навчально-виховного процесу.

Для підвищення рівня здоров’я нового покоління необхідно створити валеонасичений простір, у якому всі інститути були б об’єднані єдиною ідеєю, спільними зусиллями виконати замовлення держави щодо формування й виховання здорового покоління. Ресурсний підхід у цьому об’єднанні, за рекомендаціями А. Алексюка, А. Деркача, М. Кричфалушого, Б. Курдюкова та ін., вимагає чіткої програми розвитку конкретних умій як майбутнього фахівця, так і його майбутніх учнів. Це передбачає структурування змісту навчальних дисциплін, що дозволяє студентам опановувати зміст професійної підготовки в різних темпах і на різних рівнях складності, а також – готує майбутніх фахівців до реалізації диференційованого підходу в професійній діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі.

Проблему формування ціннісної орієнтації на здоров’я, валеологічність професійної підготовки має розв’язувати система фізичного виховання молоді в освітній мережі на усіх рівнях. Однак, сьогодні спостерігається неузгодженість у діяльності окремих підрозділів цієї системи. Наприклад, у вищих навчальних закладах нашої країни для занять з фізичного виховання здійснюється розподіл студентів з урахуванням спортивних інтересів, їх стану здоров’я, фізичної та рухової (технічної) підготовленості, спортивної кваліфікації у навчальні секції: фізичного виховання, фізичної реабілітації (спеціальна медична група, ЛФК, звільнені від практичних занять) та спортивного виховання. Причому, в останні роки відзначається стійка тенденція до росту числа студентів, віднесених до секції фізичної реабілітації. У результаті такі студенти мають низький рівень фізкультурної освіти та не володіють методиками збільшення ремісійного періоду за допомогою використання засобів фізичної культури. Відсутність у багатьох студентів груп лікувальної фізичної культури належного інтересу до фізичних вправ і фізкультурно-масової роботи нерідко виявляється в пасивності на заняттях з фізичного виховання, невмінні виконувати елементарні вправи, відсутності віри у свої можливості, прагненні уникнути фізичних навантажень, а іноді й у стійкому переконанні в протипоказанні для них занять фізичною культурою, участі у відповідних масових заходах. У такій ситуації навіть елементарні ресурси людини поступово набувають регресії.

Про низький рівень фізичної культури особистості студентів груп ЛФК свідчать результати опитування студентів факультетів гуманітарного спрямування вищих педагогічних навчальних закладів міста Харкова про вибір форм занять фізичним вихованням: 54% опитаних обрали обов’язкові навчальні заняття, 28% – факультативні, 14% – самостійні та 4% – інші фор-

ми занять. Причому, в обов'язкових заняттях наших студентів переважно приваблюють такі ресурси: високий професіоналізм викладачів (36%), залікові вимоги (30%) і гарна спортивна база (16%). Зацікавленість у факультативних заняттях виявляється в наявності хорошої спортивної бази (40%), можливості займатися системою фізичних вправ чи видом спорту на вибір (20%), залікових вимогах (18%). До самостійних занять спонукають такі чинники: наявність поблизу місця проживання спортивної бази для занять (32%), високий матеріальний добробут (18%), професійний добір, що включає показники здоров'я і фізичної підготовленості (12%), можливість займатися в зручний вільний час (10%), можливість самому вибирати системи фізичних вправ чи види спорту для занять (8%).

Результати, наведені у цьому дослідженні, свідчать про низький рівень самоорганізації студентів, відсутність свідомого відношення до свого здоров'я і слабку теоретичну інформованість у сфері валеологічної освіти. Для подолання такої ситуації необхідно особливо увагу приділяти систематичному формуванню мотивації до занять фізичними вправами, залученню до фізичного самовиховання, широкій пропаганді масових занять фізкультурою.

Студентський вік, з точки зору дослідників Р. Стасюк, І. Востоцької, І. Осипової [3], є одним з найбільш значущих періодів розвитку особистості, під час якого триває процес індивідуалізації, що завершується особистісним самовизначенням. Саме у той час, коли реальна дійсність ставить молоду людину перед необхідністю вибору подальшого життєвого шляху, актуальною стає проблема смислу життя, сенсожиттєвої спрямованості, формування громадянської свідомості, громадської активності, потреби само реалізувати особистісні потенції. Відомо, що життєва спрямованість студентів має двохфакторну структуру [4]. Одна група спрямованостей, в яку увійшли спрямування до особистісного зростання, особистісних прихильностей і слугування суспільству, була віднесена до внутрішньої спрямованості, пов'язаною з задоволенням основних психологічних потреб. У цьому плані цінним для особистості є мотиви участі у фізкультурно-масових заходах для задоволення потреби спілкування з особами, які мають спільні уподобання, інтереси, прагнення самореалізації. В групу зовнішньої спрямованості увійшли спрямування до матеріального успіху, фізичної привабливості і слави. Виявлено, що чим сильніше особистість зорієнтована на внутрішні спрямування на протигагу зовнішнім, тим краще в неї показники психічного здоров'я, і, навпаки, чим вище вона оцінює значущість зовнішніх спрямувань у порівнянні з внутрішніми, тим нижче її психологічне благополуччя [4].

На сьогоднішній день в Україні прийнято багато державних програм, спрямованих на пропаганду здорового способу життя; створено мережу центрів здоров'я, відкрито безліч різноманітних спортивних клубів, але значних позитивних зрушень у покращенні фізичного, духовного, психічного, соціального здоров'я молоді не відбувається. Завдання навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі полягають у тому, щоб задовольнити фізкультурно-спортивні інтереси тих, хто

навчається, забезпечити наявність та функціональність спортивних споруд і інвентарю, підготовку фізкультурних організаторів і спортивних суддів. Однак, як підтвердило проведене дослідження, на сучасному етапі в цілях фізкультурно-масової роботи відсутні такі цілі, які сутнісно спрямовували виховання молоді в національному дусі. Наприклад, сьогодні потребують підтримки та розвитку народні рухливі народні ігри, досвід козацького тіловиховання.

Так само важливим є розв'язання проблем фінансування – ресурсу, врахування якого є обов'язковим під час підготовки, організації та проведення фізкультурно-масової роботи зі студентською молоддю. У цьому аспекті слушно, на наш погляд, звернутися до відродження союзів та ліг фізкультурно-масових об'єднань, членство в яких передбачало певні грошові внески. Зазначимо, що валеологічна освіта передбачає опору на громадський актив, єдність ідейну, політичну, органічність форм і методів виховних впливів. Цінним надбанням вітчизняної системи фізичного виховання молоді вважаємо досвід практичної реалізації виробничо-територіального принципу, коли об'єднували студентів одного профільного спрямування для культурної організації побуту і праці.

Серед шляхів забезпечення здоров'я в системі педагогічної підготовки справедливо виділити такі пріоритети. Наукову основу змісту валеологічної освіти в системі професійної підготовки, використання ресурсів сучасних новацій антропологічних досліджень для цілісного і науково виваженого розуміння молоді людиною цінності здорового способу життя, широкої пропаганди цієї цінності у засобах масової інформації, інформуванні студентства про можливості участі у фізкультурних і спортивних діях.

Упровадження розвиваючого навчання і індивідуально-орієнтованого виховання, визнання індивідуального підходу в організації масових змагань і фізкультурних дійств. Зазначимо, що виховна робота науково-педагогічних колективів кафедр університетів структурно об'єднана у систему цілеспрямованих, постійно діючих або періодичних заходів. Під час аудиторних занять вона спрямована на формування професійних якостей і професійної культури, виховання позитивних якостей і рис характеру, загальної і валеологічної культури, національної самосвідомості. За межами аудиторних занять вона включає індивідуальні виховні заходи зі студентами, виховну роботу у секціях і гуртках, роботу зі студентським активом академічної групи, курсу, участь у громадських і культурних заходах групи, курсу, факультету, виховну роботу кураторів академічних груп.

Важливим ресурсом володіють заходи з гуманізації виховного процесу, спрямованого на ствердження людської гідності кожного студента, розкриття його потенціалу фізичних і валеологічних можливостей, задоволення індивідуальних потреб кожного студента в заняттях певним видом спорту; демократизму, співробітництва, активної участі студентів і студентських організацій в організації, плануванні і контролі фізкультурно-масової роботи. Відповідно до ресурсного підходу цільові програми виховання мають бути узгоджені з науково обґрунтованою моделлю спеціалі-

та, організацією професійно-духовного зростання майбутніх фахівців як процесу їх самотворчості і самовиховання, поетапним формуванням системи цінностей, встановлення ієрархії цінностей у світогляді кожного студента, коли фізкультурна активність, спортивні досягнення слугують ознакою високого рівня громадянської свідомості, професійної компетентності.

Формування в молодій людини комплексу необхідних знань та мотиваційних потреб щодо належної організації свого життєвого простору і підтримання здорового способу життя, аби забезпечити перехід від знань про здоров'я до вміння використовувати ці знання собі на користь передбачає, на думку С. Балбенка [1], забезпечення наступності, послідовності, оперативності педагогічного впливу, зворотного зв'язку (врахування особливостей студентів, рівня їхньої підготовленості до здійснення професійних і соціальних функцій, оцінки педагогічного впливу з боку інструкторів, тренерів, педагогів-фізкультурників); органічний зв'язок виховного процесу з навчальною, організаторською, науково-дослідною роботою університету.

Для піднесення соціальних функцій спорту серед молоді необхідно покращити матеріально-спортивну базу вищих навчальних закладів України, оптимізувати роботу спортивних клубів, центрів розвитку студентського спорту; збільшити обсяг тижневої рухової активності студентів, сприяти профілізації фізичного виховання і валеологічної освіти шляхом використання улюблених для студентів видів рухової активності; активніше використовувати засоби спорту для виховання і світоглядно-

го формування молоді особи, для пропаганди і прищеплення навичок здорового способу життя.

Актуальною потребою, яка вимагає якісної підготовки майбутнього вчителя, є обов'язкове врахування: стану здоров'я, вікових особливостей, тобто основних ліній розвитку (фізіологічного, фізичного, соціально-морального, пізнавального, креативного) дитини, відповідний добір навчального матеріалу на основі професійних ресурсів конкретного вчителя. Для умілого використання власних ресурсів та реалізації навчально-виховних завдань студенти – майбутні вчителі мають оволодіти адаптативною моделлю навчання, яка передбачає роботу з різномірним складом учнів при використанні різних засобів і методів. Це дозволяє здійснювати розвиток дітей у відповідності з їхніми можливостями, обирати відповідну систему оцінювання, що враховує зміни, які відбуваються в суб'єктивному досвіді індивіда.

Висновки.

Ресурсний підхід, на наш погляд, об'єднує вимоги до компетентності вчителя, адже дає змогу врахувати специфіку його праці та рівня знань, умінь і навичок кожного учня, забезпечує врахування вікових особливостей організму учня і періодів становлення особистості як учня так і вчителя. Ресурсний підхід має особистісноцентричну, гуманістичну, індивідуалізовану, здоров'язберігальну та ресурсореалізуючу педагогічну сутність, гармонізує актуальні аспекти комплексу сучасних наукових підходів до виховання учнів та професійної підготовки майбутніх учителів.

Література:

1. Балбенко С.Ю. Основи здоров'я та фізичної культури: [Метод. посібник для вчителів]. – Х. : Скорпіон, 2004. – 95с.
2. Приходько Г. І. Становлення фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України: історико-педагогічний аспект // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів: ЧДПУ, 2008. – Вип. 55. – Т. 1. – С. 25–28.
3. Стасюк Р.М. Восточка І.Ф. Осипова І.І. Проблеми та шляхи підвищення ефективності фізичного виховання в ВНЗ. – Суми: Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, 2001. – С. 34 – 37.
4. Управление человеческими ресурсами: Энциклопедия / Под редакцией Майкла Пула и Малкольма Корнера. – Питер, 2002. – 735 с.
5. Ясько Г.В., Кашуба Е.В. Инновации спортивно-оздоровительной сферы в вузах экономической направленности. Физическое воспитание студентов. 2011. N3, с. 116-118.
6. Emma Grundy, Paul Collier, Barry Spaul. Auditing Personnel: A Human Resource Approach to Information Systems Control. Managerial Auditing Journal. 1994, vol.9(6), pp. 10 – 16.
7. Hadjerrouit S. A conceptual framework for using and evaluating Web-based learning resources in school education. Journal of Information Technology Education, 2010, vol.9, pp. 53-79.
8. Kraft Philip, Bansler Jorgen P. The collective resource approach: the scandinavian experience. Scandinavian Journal of Information Systems. 1994, vol.6(1), pp. 42-49.
9. Leacock T. L., & Nesbit, J. C. A framework for the quality of multimedia resources. Educational Technology & Society, 2007, vol.10(2), pp. 44-59.
10. Said Hadjerrouit. Developing web-based learning resources in school education: a user-centered approach. Interdisciplinary Journal of E-Learning and Learning Objects. 2010, vol.6, pp. 116-135.

Информация об авторе:

Микитюк Сергей Александрович
smykytiuk@yandex.ua

Харьковский национальный педагогический университет
имени Г.С. Сковороды

ул. Артема 29, г. Харьков, 61002, Украина.

Поступила в редакцию 20.09.2012г.

References:

1. Balbenko S.Iu. *Osnovi zdorov'ia ta fizichnoyi kul'turi* [Bases of health and physical culture], Kharkov, Scorpio, 2004, 95 p.
2. Prikhod'ko G.I. *Visnik Chernigiv's'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu* [Bulletin of the Chernihiv State Pedagogical University], 2008, T.1, vol.55, pp. 25–28.
3. Stasiuk R.M. Vostočkaia I.F. Osipova I.L. *Problemi ta shliakhi pidvishchennia efektyvnosti fizichnogo vikhovannia v institute of higher education* [Problems and ways of increase of efficiency of physical education are in VNZ], Sumi, SSPU, 2001, pp. 34 – 37.
4. Pul Majkl, Korner Malkol'm. *Upravlenie chelovecheskimi resursami* [Management human capitals], Piter, 2002, 735 p.
5. Ias'ko G.V., Kashuba E.V. *Fiziceskoe vospitanie studentov* [Physical Education of Students], 2011, vol.3, pp. 116-118.
6. Emma Grundy, Paul Collier, Barry Spaul. Auditing Personnel: A Human Resource Approach to Information Systems Control. *Managerial Auditing Journal*. 1994, vol.9(6), pp. 10 – 16.
7. Hadjerrouit S. A conceptual framework for using and evaluating Web-based learning resources in school education. *Journal of Information Technology Education*, 2010, vol.9, pp. 53-79.
8. Kraft Philip, Bansler Jorgen P. The collective resource approach: the scandinavian experience. *Scandinavian Journal of Information Systems*. 1994, vol.6(1), pp. 42-49.
9. Leacock T. L., & Nesbit, J. C. A framework for the quality of multimedia resources. *Educational Technology & Society*, 2007, vol.10(2), pp. 44-59.
10. Said Hadjerrouit. Developing web-based learning resources in school education: a user-centered approach. *Interdisciplinary Journal of E-Learning and Learning Objects*. 2010, vol.6, pp. 116-135.

Information about the author:

Mykytiuk S.A.

smykytiuk@yandex.ua

Kharkov National Pedagogical University
Artema str. 29, Kharkov, 61002, Ukraine

Came to edition 20.09.2012.